

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 300/2021-53

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Martinom Bezákom, PhD., Klincová 15, Bratislava, proti postupu a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Tost 56/2020 zo 7. januára 2021 takto

rozhodol:

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Tost 56/2020 zo 7. januára 2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v súvislosti s jeho právom na zákonného sudcu.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Tost 56/2020 zo 7. januára 2021 v časti týkajúcej sa sťažovateľa **zrušuje**.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume 691,34 eur a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 2. marca 2021 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa (doplnená podaniami doručenými ústavnému súdu 3. marca 2021 a 17. mája 2021) vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2, 3 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Špecializovaného trestného súdu (ďalej len „špecializovaný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Tp 6/2020 (ďalej len „napadnutý postup špecializovaného súdu“) a uznesením špecializovaného súdu č. k. 7 Tp 6/2020 zo 6. decembra 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie špecializovaného súdu“), ako aj postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tost 56/2020 (ďalej len „napadnutý postup najvyššieho súdu“) a uznesením najvyššieho súdu č. k. 5 Tost 56/2020 zo 7. januára 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 300/2021-23 zo 16. júna 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2, 3 a 5 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 a 4 dohovoru napadnutým postupom a uznesením najvyššieho súdu. Vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol.

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol 2. decembra 2020 o 4.00 h zadržaný vo svojom obydlí príslušníkmi Úradu inšpekčnej služby Policajného zboru.

Uznesením vyšetrovateľa Národnej kriminálnej agentúry Prezídia Policajného zboru ČVS: PPZ-339/NKA-BA2-2020 z 2. decembra 2020 bolo sťažovateľovi vznesené obvinenie zo spáchania pokračovacieho obzvlášť závažného zločinu prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1, 2 a 3 Trestného zákona, ktorý mal sťažovateľ spáchať dvoma skutkami (čiastkovými útokmi) opísanými v skutkovej vete výroku tohto uznesenia v bodoch 7 a 8.

Dňa 4. decembra 2020 o 1.00 h prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „špeciálna prokuratúra“) doručil špecializovanému súdu návrh na vzatie sťažovateľa do väzby.

Špecializovaný súd 6. decembra 2020 o 21.16 h napadnutým uznesením podľa § 71 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku vzal sťažovateľa do väzby a podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nenahradil väzbu sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného úradníka.

Proti tomuto uzneseniu špecializovaného súdu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej najvyšší súd napadnutým uznesením rozhodol tak, že ju podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol (a zároveň zamietol aj sťažnosti ďalších troch spoluobvinených).

II.

Argumentácia sťažovateľa

4.1. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta, že skutky, pre ktoré je stíhaný, nevykazujú zákonné znaky obzvlášť závažného zločinu prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1, 2 a 3 Trestného zákona. Podľa názoru sťažovateľa preto špecializovaný súd nemal pri rozhodovaní o jeho väzbe vychádzať z kvalifikácie skutkov vymedzenej v predmetnom uznesení o vznesení obvinenia a rozhodnúť o jeho väzbe v 72-hodinovej lehote určenej pre obzvlášť závažné zločiny, ale mal rozhodnúť v 48-hodinovej lehote určenej pre prečiny a zločiny. Keďže špecializovaný súd o väzbe sťažovateľa nerozhodol v 48-hodinovej lehote, bol podľa názoru sťažovateľa povinný ihneď ho prepustiť na slobodu, čo sa však nestalo a toto pochybenie následne nenapravil ani najvyšší súd, aj keď naň sťažovateľ v sťažnosti proti napadnutému uzneseniu špecializovaného súdu poukázal.

Sťažovateľ taktiež namieta, že dôvody jeho väzby sú založené na procesne nepoužiteľných dôkazoch, keďže podľa jeho názoru výpovede, ktoré boli získané pred začatím trestného stíhania v sťažovateľovej veci, nemôžu tvoriť podklad pre uznesenie o vznesení obvinenia a následne podklad pre jeho vzatie do väzby.

Podľa názoru sťažovateľa nie je daný ani materiálny dôvod jeho väzby, keďže skutky, pre ktoré je stíhaný, neobsahujú ani len rámcový opis okolností, na základe ktorých by bolo možné konštatovať naplnenie zákonných znakov konkrétneho trestného činu. Sťažovateľ zároveň napadnutým rozhodnutiam konajúcich súdov vytýka, že nie sú riadne odôvodnené, resp. že sú nepreskúmateľné.

4.2. Osobitne vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu najvyššieho súdu ako celku sťažovateľ namieta, že o jeho osobnej slobode rozhodoval zaujatý sudca, keďže predsedom senátu 5 T najvyššieho súdu, ktorý rozhodoval o sťažnosti sťažovateľa proti napadnutému uzneseniu špecializovaného súdu, bol JUDr. Juraj Kliment (ďalej aj „predseda senátu“), ktorý je strýkom prokurátora špeciálnej prokuratúry JUDr. Ondreja Repu. Sťažovateľ v tejto súvislosti uvádza, že pri svojom väzobnom výsluchu vypovedal, že bol od 8. novembra 2020 zastrešovaný a vydieraný zo strany prokurátorov špeciálnej prokuratúry JUDr. Ondreja Repu a JUDr. Michala Šúreka, aby vypovedal ku skutku, pre ktorý mu bolo neskôr vznesené obvinenie v bode 8 výroku uznesenia o vznesení obvinenia (strana 16 zápisnice o výsluchu sťažovateľa pred sudcom pre prípravné konanie), pričom o uvedenom konaní týchto osôb predložil sudcovi špecializovaného súdu aj dôkazy, ktoré tvoria prílohu zápisnice o výsluchu sťažovateľa. Podľa názoru sťažovateľa každý, kto by sa nachádzal v postavení sťažovateľa, by mal odôvodnený pocit, že sudca JUDr. Juraj Kliment nebude vzhľadom na uvedené okolnosti rozhodovať o jeho väzbe nezaujato, pretože u neho možno očakávať snahu legitimizovať protiprávne konanie vlastného synovca, a tým aj väzbu sťažovateľa, ktorej toto konanie bezprostredne predchádzalo. O subjektívnom postoji sudcu JUDr. Juraja Klimenta k rozhodovaniu o sťažovateľovej sťažnosti podľa sťažovateľa veľa napovedá aj skutočnosť, že nevenoval vôbec žiadnu pozornosť väzobnej výpovedi sťažovateľa, z ktorej vyplynulo, že jeho synovec JUDr. Ondrej Repa sa mal sťažovateľovi vyhrážať práve väzbou, ak sa neprizná a neudá aj ďalšie osoby. Senát 5 T najvyššieho súdu pod vedením predsedu JUDr. Juraja Klimenta sa s týmito okolnosťami v odôvodnení uznesenia o zamietnutí sťažnosti vôbec nevysporiadal napriek tomu, že sťažovateľ na ne opakovane poukazoval aj vo svojej sťažnosti proti väzbe. Podľa názoru sťažovateľa preto sudcu JUDr. Juraja Klimenta nemožno považovať za objektívne nezaujatého v jeho veci (nemôže sa nikomu javiť ako nezaujatý), aj keď subjektívne zaujatý v jeho veci byť nemusí (nemusí mať pocit, že je zaujatý). Sťažovateľ preto namieta, že

sudca JUDr. Juraj Kliment mal byť z rozhodovania v sťažovateľovej veci vylúčený buď na základe vlastného oznámenia (§ 32 ods. 1 Trestného poriadku), ktoré neurobil, aj keď vzhľadom na už uvedené okolnosti jednoznačne urobiť mal, alebo na základe námietky sťažovateľa (§ 31 ods. 5 Trestného poriadku), ktorú však sťažovateľ nemohol vzniesť z objektívnych dôvodov pred rozhodnutím najvyššieho súdu o jeho sťažnosti proti väzbe, keďže v tom čase nemal žiadne vedomosti o blízkom príbuzenskom vzťahu JUDr. Juraja Klimenta a JUDr. Ondreja Repu. O tomto vzťahu sa dozvedel sprostredkované od svojho obhajcu z informácií, ktoré boli medializované až po napadnutom rozhodnutí najvyššieho súdu o jeho väzbe.

4.3. Sťažovateľ napokon vo vzťahu k napadnutým postupom špecializovaného súdu a najvyššieho súdu namieta, že o zákonnosti pozbavenia jeho osobnej slobody nebolo konajúcimi súdmi rozhodnuté urýchlene. Sťažovateľ v tejto súvislosti v podstatnom uvádza, že návrh prokurátora špeciálnej prokuratúry na vzatie sťažovateľa do väzby bol špecializovanému súdu doručený 4. decembra 2020, špecializovaný súd o tomto návrhu rozhodol napadnutým uznesením zo 6. decembra 2020, písomné vyhotovenie tohto uznesenia bolo sťažovateľovi doručené 21. decembra 2020, príslušný súdny spis predložil špecializovaný súd najvyššiemu súdu na rozhodnutie 30. decembra 2020, najvyšší súd o sťažnosti sťažovateľa rozhodol napadnutým uznesením zo 7. januára 2021 a toto uznesenie bolo sťažovateľovi doručené 2. februára 2021.

5. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie označených práv sťažovateľa napadnutým postupom a uznesením špecializovaného súdu, ako aj napadnutým postupom a uznesením najvyššieho súdu, napadnuté uznesenia špecializovaného súdu a najvyššieho súdu zrušil, najvyššiemu súdu prikázal, aby sťažovateľa bezodkladne prepustil z väzby na slobodu, priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 000 eur a náhradu trov konania.

6. Podaním doručeným ústavnému súdu 14. septembra 2021 právny zástupca sťažovateľa ústavnému súdu oznámil, že sťažovateľ bol (bližšie neidentifikovaným, pozn.) uznesením najvyššieho súdu zo 14. septembra 2021 prepustený z väzby na slobodu, na podanej ústavnej sťažnosti trvá s výnimkou návrhu na prepustenie z väzby na slobodu. Zo zistení ústavného súdu pri príprave meritórneho prerokovania ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol z väzby na slobodu prepustený uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Tost 52/2021 zo 14. septembra 2021.

III.

Vyjadrenie najvyššieho súdu a replika sťažovateľa, k ústnemu pojednávaniu

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

7. V podaní doručenom ústavnému súdu 28. júla 2021 podpredsedníčka najvyššieho súdu zaslala k ústavnej sťažnosti sťažovateľa vyjadrenie predsedu senátu 5 T najvyššieho súdu JUDr. Juraja Klimenta.

7.1. K sťažovateľovej námietke, že špecializovaný súd mal o návrhu na vzatie sťažovateľa do väzby rozhodnúť v 48-hodinovej lehote, a nie v 72-hodinovej lehote, predseda senátu v podstatnom uviedol, že sudca pre prípravné konanie sa pri procesnom postupe (no nie pri rozhodovaní) riadi právnou kvalifikáciou skutku tak, ako bol ustálený orgánmi činnými v trestnom konaní, a preto sa lehoty na rozhodnutie o väzbe podľa § 72 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku odvíjajú od právnej kvalifikácie orgánov činných v trestnom konaní (v uznesení o vznesení obvinenia, resp. v návrhu na vzatie do väzby). Nie je totiž reálne, aby sudca prakticky okamžite, najneskôr ale v priebehu niekoľkých hodín, preskúmal celý spisový materiál, posúdil dôvodnosť podozrení, jednoznačne si ustálil právnú kvalifikáciu, aby si až následne mohol (predbežne) uzavrieť, akú má vlastne lehotu na rozhodnutie (48 hodín alebo 72 hodín), a mohol tak vykonať ďalšie nevyhnutné opatrenia, resp. úkony. Keďže postup sudcu pre prípravné konanie zodpovedal právnej kvalifikácii skutkov 7 a 8 z uznesenia o vznesení obvinenia sťažovateľovi (implikujúcej nie 48-hodinovú, ale 72-hodinovú lehotu pre rozhodnutie o väzbe), táto časť ústavnej sťažnosti je podľa názoru predsedu senátu zjavne neopodstatnená. V súvislosti s kvalifikáciou skutku 8 nad rámec už uvedeného doplnil, že je síce pravdou, že uznesenie o vznesení obvinenia neobsahuje v popise skutku 8 výšku pôvodne údajne požadovaného úplatku v sume 300 000 eur, avšak najvyšší súd v napadnutom uznesení, vychádzajúc z celého obsahu spisového materiálu a posudzujúc dôvodnosť návrhu na vzatie do väzby, poukázal na tie skutočnosti, ktoré takéto dôvodné podozrenie podporujú, pričom vysvetlil, že sťažovateľ mohol mať vedomosť o celkovej sume požadovaného úplatku, keďže trestnú činnosť mal „organizovať“ a hlavne mal minimálne sumu 200 000 eur aj fyzicky prevziať.

K sťažovateľovej námietke, že dôvody jeho väzby sú založené na procesne nepoužiteľných dôkazoch, predseda senátu uviedol, že z napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nevyplýva (ako to tvrdí sťažovateľ), že by väzbu bolo možné založiť na abstraktných úvahách. Naopak, najvyšší súd len skonštatoval, že konkrétne skutočnosti, z ktorých vyplýva dôvodná obava z marenia niektorého z účelov väzby, nemusia mať takú dôkaznú kvalitu, aká zodpovedá dôkazu vykonateľnému na hlavnom pojednávaní, ale môže ísť aj o poznatky získané pred vznesením obvinenia (aj pred začatím trestného stíhania), poznatky majúce pôvod v iných trestných veciach, resp. poznatky operatívneho, resp. spravodajského charakteru. To nevylučuje vyhodnocovanie takto získaných informácií z pohľadu ich hodnovernosti. Sťažovateľom namietané výpovede svedkov, ktoré boli uskutočnené pred vznesením obvinenia sťažovateľovi, majú procesnú povahu, keďže boli uskutočnené v rámci (skôr začatého a vecne súvisiaceho) konania vedeného pod ČVS: PPZ-254/NKA-BA2-2020. V tejto súvislosti predseda senátu taktiež poukázal na uznesenie ústavného súdu č. k. III. ÚS 211/2018 z 5. júna 2018, v ktorom ústavný súd s poukazom na § 119 ods. 3 Trestného poriadku konštatoval, že Trestný poriadok nevylučuje získavanie potrebných dôkazov aj z iných ako v ňom uvedených dôkazných prostriedkov, pokiaľ je splnená podmienka, že ide o dôkazné prostriedky získané zákonným spôsobom, a to nielen podľa Trestného poriadku, ale aj podľa iného osobitného zákona. Najvyšší súd zároveň aj v odôvodnení napadnutého uznesenia (v súvislosti s identickou námietkou spoluobvineného) konštatoval, že v zmysle stanoviska najvyššieho súdu R 33/2019 podkladom pre vznesenie obvinenia môžu byť aj informácie získané mimodôkazne – v kontexte § 199 ods. 2 a § 206 ods. 2 prvej vety Trestného poriadku rovnocenne s trestným oznámením „inak“. Keďže s týmito právnymi

úvahami sťažovateľ nijako nepolemizuje a neuvádza, prečo by mali byť ústavne neakceptovateľné, je jeho ústavná sťažnosť aj v tejto časti zjavne neopodstatnená.

K sťažovateľom namietanému nedostatočnému popisu predmetných skutkov predseda senátu uviedol, že definitívnu odpoveď na otázku právnej kvalifikácie skutku dáva až súd, ktorý bude konať vo veci samej, a nie súd rozhodujúci o väzbe. Z uvedeného, samozrejme, nemožno vyvodiť, že by sudca pre prípravné konanie (resp. sťažnostný súd) nebol oprávnený preskúmať zvolenú právnu kvalifikáciu, avšak rozsah tohto jeho prieskumu je vymedzený účelom konania o väzbe, t. j. v osobitne zrýchlenom režime rozhodnúť o (ne)potrebe zásahu do práva na osobnú slobodu (stále nevinnej) fyzickej osoby. A práve takým spôsobom konajúce súdy postupovali, keď (minimálne) vo vzťahu ku skutku 7 dospeli k záveru, že sťažovateľ mal mať postavenie vyšetrovateľa, ktorému bola vec pridelená, a preto bola zvolená právna kvalifikácia podľa § 329 ods. 1, 2 Trestného zákona, v zmysle ktorej sťažovateľ konal ako verejný činiteľ, na mieste. Pre úplnosť uvádza, že postavenie sťažovateľa ako verejného činiteľa v skutku 7 sa potvrdzuje aj ďalším dokazovaním, pričom v tejto súvislosti poukázal na uznesenie najvyššieho súdu č. k. 4 Tost 29/2021 z 22. júna 2021.

K sťažovateľom namietanému nedostatočnému odôvodneniu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu sa vo vyjadrení uvádza, že nie je pravdivé tvrdenie sťažovateľa, že by dôvodnosť jeho trestného stíhania v prípade skutku 7 bola založená výlučne na výpovedi tzv. spolupracujúceho obvineného, keďže túto výpoveď minimálne sčasti verifikoval aj svedok [REDACTED]. Pokiaľ ide o sťažovateľom namietanú dôveryhodnosť tzv. spolupracujúcich obvinených vo vzťahu ku skutku 8, poukázal na uznesenie ústavného súdu č. k. I. ÚS 384/2019 zo 17. septembra 2019, v rámci ktorého ústavný súd konštatoval, že závery o zásadnej akceptovateľnosti výpovedí tzv. kajúcnikov pri usvedčení páchatel'ov možno primerane použiť aj vo vzťahu k väzbe a jej trvaníu v tom, že nemožno uvažovať o porušení základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru len na tom základe, že konajúce súdy vyvodili niektoré skutočnosti relevantné pre ďalšie trvanie väzby aj z výpovedí spolupracujúcich spoluobvinených. Pokiaľ ide o sťažovateľovu námietku, že v súvislosti so vzatím sťažovateľa do tzv. kolúznej väzby najvyšší súd v napadnutom uznesení nešpecifikoval dôkazy, ktoré by sťažovateľ mohol mariť, predseda senátu uvádza, že predmetná trestná vec bola v danom čase v úplne prvotnom procesnom štádiu, keďže až po vznesení obvinenia sa v rozhodujúcej miere otvára priestor na dokazovanie, v dôsledku čoho sa dôvodnosť vzneseného obvinenia postupne potvrdzuje alebo vyvracia. V čase, keď najvyšší súd napadnutým uznesením rozhodoval o väzbe sťažovateľa, sa ešte len začalo s obstarávaním procesne použiteľných dôkazov, a preto najvyššiemu súdu nemožno vyčítať, že nešpecifikoval, aké konkrétne dôkazy by sťažovateľ mohol mariť. V tejto súvislosti poukázal aj na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 33/2021 z 13. mája 2021, ktorý neukladá, aby všeobecné súdy už pri vzatí do väzby menovali konkrétne osoby (konkrétne dôkazy), ktorých výsluch (vykonanie) by mohol byť pobytom obvineného na slobode ohrozený, ale takúto podmienku (za tam popísaných špecifických okolností) formuluje pri rozhodovaní o predĺžení lehoty väzby. Pokiaľ ide o dôvody tzv. preventívnej väzby u sťažovateľa, predseda senátu nesúhlasí s námietkou sťažovateľa, že tieto sú založené výlučne na jeho príslušnosti k Policajnému zboru, pretože najvyšší súd v napadnutom uznesení argumentoval aj ďalším obvinením, ktoré bolo sťažovateľovi vznesené v inej trestnej veci 4. januára 2021, ako aj ďalšou trestnou činnosťou sťažovateľa, o ktorej mali vypovedať svedkovia v jeho trestnej veci.

7.2. K sťažovateľovej námietke, že o jeho osobnej slobode rozhodoval zaujatý sudca, uvádza, že podľa jeho názoru podstata tejto námietky nespočíva v jeho príbuzenskom pomere k jeho synovcovi JUDr. Repovi, ale v presvedčení sťažovateľa, že s poukazom na ním uvádzané protizákonné konanie JUDr. Repu sa v očiach verejnosti nemôže javiť nezávisle a nestranne. Podľa jeho vyjadrenia v prípade, ak sa strana trestného konania domnieva, že sudca, ktorý má o veci rozhodovať, nie je nezávislý a nestranný (resp. sa takým vzťahom na okolnosti nemôže javiť), je povinná na to procesne relevantným spôsobom (námietkou zaujatosti) upozorniť. Pokiaľ sa tak nestalo (a dotknutý sudca predmetné okolnosti takisto neoznámil), potom nie je možné v konaní pred ústavným súdom sa domáhať porušenia práva na zákonného sudcu. Vo vzťahu k tvrdeniu sťažovateľa, že v čase rozhodovania najvyššieho súdu nemal o predmetnom príbuzenskom vzťahu vedomosť, a preto ani nenamietal jeho zaujatosť, uviedol, že tento príbuzenský vzťah bol už niekoľko týždňov predtým predmetom rozsiahlej medializácie, pričom tvrdenie sťažovateľa, že bolo jeho povinnosťou sa v predmetnej veci namietat', neobstojí, pretože takýto výklad by podľa jeho názoru umožnil konvalidovať procesnú pasivitu strán konania. Prípadné pochybenie sudcu pritom môže viesť k vyvodu disciplinárnej zodpovednosti, nie však k založeniu právomoci ústavného súdu preskúmať takto (dodatočne) tvrdenú zaujatosť.

Vo vzťahu k nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 39/2021 z 22. júna 2021, v ktorom ústavný súd v súvislosti s ústavnou sťažnosťou iného sťažovateľa konštatoval, že JUDr. Kliment mal predmetný príbuzenský vzťah s JUDr. Repom (proaktívne) oznámiť, argumentuje, že podľa jeho názoru predmetom v teraz prejednáwanej veci nie je samotný príbuzenský pomer, ale negatívne vyjadrenia sťažovateľa na adresu rodinného príslušníka vo veci konajúceho sudcu. Taktiež poukázal na skutočnosť, že pokiaľ ide o prípad, ktorého sa týka predmetný nález ústavného súdu, v danom čase (na rozdiel od prípadu sťažovateľa) ešte príbuzenský vzťah nebol verejnosti známy, a tak ani nemohol byť namietaný. Zároveň zdôraznil, že v náleze č. k. III. ÚS 39/2021 z 22. júna 2021 ústavný súd skonštatoval porušenie práv sťažovateľa až na základe „*synergického kontextuálneho vnímania*“ príbuzenského pomeru, údajne pozitívnych vyjadrení na adresu JUDr. Repu a, naopak, negatívnych vyjadrení na adresu sťažovateľa.

Podľa názoru predsedu senátu by sa ústavný súd mal držať nálezu č. k. II. ÚS 428/2020 z 28. januára 2021, z ktorého vyplýva, že esenciálnou náležitosťou oznámenia vlastnej zaujatosti sudcu musí byť vyjadrenie jeho presvedčenia, že je v danej veci z niektorého zo zákonných dôvodov zaujatý, a preto žiada, aby bol z konania a rozhodovania vylúčený. To, že k takémuto presvedčeniu (o existencii dôvodov zaujatosti) nemohol dospieť, vyplýva z ustálenej rozhodovacej praxe súdov, v zmysle ktorej podanie trestného oznámenia na konajúceho sudcu vo všeobecnosti automaticky nezakladá dôvod, pre ktorý by sudca mal byť vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci, pretože každý prípad je potrebné posudzovať individuálne. Zo strany sťažovateľa ide o čisto účelový a nepravdivý argument, čo vyplýva aj z jeho neskoršieho vyjadrenia z 23. marca 2021, v ktorom sa JUDr. Repovi za svoje osobné zlyhanie v podobe krivého obvinenia zo psychického a z fyzického nátlaku ospravedlnil a požiadal o odpustenie (pričom 15. júna 2021 pred sudcom pre prípravné konanie sťažovateľ tento postoj potvrdil). V tejto súvislosti poukázal aj na uznesenie vyšetrovateľky Okresného riaditeľstva Policajného zboru Pezinok ČVS: ORP-6/1-VS-PK-2021 z 30. júna 2021, ktorým bolo odmietnuté trestné oznámenie pre podozrenie zo spáchania trestných

činov zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 1 písm. a) Trestného zákona a iných dotknutými prokurátormi špeciálnej prokuratúry.

Za týchto okolností – keď sťažovateľ zaujatosť konajúceho sudcu (hoci mohol) v konaní pred všeobecnými súdmi nespochybnil, pričom argumentuje okolnosťami, ktoré zjavne neboli spôsobilé vylúčiť ho z konania a rozhodovania vo veci (a to dokonca takými, ktoré sú úplne vymyslené) – by bolo absurdné, aby ústavný súd skonštatoval porušenie jeho práv.

7.3. K sťažovateľovej námietke, že o zákonnosti pozbavenia jeho osobnej slobody nebolo najvyšším súdom rozhodnuté urýchlene, predseda senátu poukázal, že najvyšší súd vo veci sťažovateľa rozhodoval 23 dní. Dňa 30. decembra 2020 bol príslušný súdny spis predložený najvyššiemu súdu, ktorý 7. januára 2021 rozhodol napadnutým uznesením. Písomné odôvodnenie napadnutého uznesenia bolo vypracované 20. januára 2021 a 22. januára 2021 bol príslušný súdny spis vrátený špecializovanému súdu, ktorý mal v zmysle čl. 11 ods. 4 Registrátúrneho poriadku a registrátúrneho plánu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. júla 2008 v spojení s § 146 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špecializovaný trestný súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov povinnosť doručiť ho stranám konania.

III.2. Replika sťažovateľa:

8. K vyjadreniu najvyššieho súdu sa sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 30. augusta 2021.

8.1. Pokiaľ ide o sťažovateľove námietky k spochybneniu dôvodnosti, resp. zákonnosti jeho väzby (bližšie pozri bod 4.1 odôvodnenia tohto nálezu), sťažovateľ v replike nesúhlasí s argumentáciou predsedu senátu a podrobne poukazuje na dôvody tohto nesúhlasu, pričom v podstatnom zotrváva na argumentácii obsiahnutej už v ústavnej sťažnosti.

8.2. Sťažovateľ v replike nesúhlasí s názorom predsedu senátu, že sa pred ústavným súdom nemôže domáhať konštatovania porušenia práva na zákonného sudcu, pokiaľ predtým zaujatosť sudcu, ktorý o jeho veci rozhodoval, procesne relevantným spôsobom nenamietal v konaní pred všeobecnými súdmi, pričom v tomto neobstojí námietka sťažovateľa, podľa ktorej nemal v rozhodnom čase vedomosť o príbuzenskom vzťahu medzi JUDr. Klimentom a prokurátorom JUDr. Repom, keďže tento vzťah bol rozsiahlo medializovaný ešte pred tým, ako najvyšší súd napadnutým uznesením zamietol sťažnosť, ktorú sťažovateľ podal proti uzneseniu špecializovaného súdu o jeho vzatí do väzby. Sťažovateľ v tejto súvislosti uvádza, že informáciu, že JUDr. Kliment je strýkom prokurátora JUDr. Repu sa dozvedel až po tom, ako najvyšší súd vydal napadnuté uznesenie, na čom nemôže zmeniť nič ani skutočnosť, že táto informácia sa mala v médiách vyskytnúť už pred vydaním tohto rozhodnutia. Ak by sťažovateľ túto informáciu mal pred tým, ako najvyšší súd vydal napadnuté uznesenie, nepochybne by zaujatosť JUDr. Klimenta namietal už v konaní pred všeobecnými súdmi. Sťažovateľ nevie preukázať negatívnu skutočnosť, že pred vydaním napadnutého uznesenia nevedel o príbuzenskom vzťahu JUDr. Klimenta s prokurátorom JUDr. Repom, a ani to nemusí robiť, pretože bolo v prvom rade povinnosťou predsedu senátu JUDr. Klimenta, aby odstránil všetky pochybnosti, ktoré môžu vzniknúť o jeho nezaujatosti ako sudcu, na čo má vytvorený aj procesný rámec v § 32 ods. 1 Trestného poriadku.

Sťažovateľ zotrúva na tvrdení, že JUDr. Kliment neposudzoval a dodnes neposudzuje sťažovateľovu vec nezaujato, o čom svedčí aj argumentácia okolnosťami, ktoré v čase vydania napadnutého uznesenia najvyššieho súdu neexistovali a dodnes nie sú ani súčasťou vyšetrovacieho spisu, ktorý je vedený v sťažovateľovej trestnej veci. Sťažovateľovi v tejto súvislosti nie je zrejmé, na akom zákonnom základe JUDr. Kliment ako sudca disponuje ospravedlnením, ktoré mal urobiť na špeciálnej prokuratúre 23. marca 2021, ako aj uznesením ČVS: ORP-6/1-VYS-PK-2021 z 30. júna 2021, ktorým bolo odmietnuté trestné oznámenie na prokurátorov špeciálnej prokuratúry, ako aj zápisnicou o výsluchu sťažovateľa pred sudcom pre prípravné konanie špecializovaného súdu z 15. júna 2021 k návrhu na predĺženie základnej lehoty sťažovateľovej väzby, keď JUDr. Kliment nebol predsedom senátu sťažnostného súdu, ktorý rozhodoval o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu, ktoré sudca pre prípravné konanie po tomto výsluchu vydal. Podľa názoru sťažovateľa takéto správanie JUDr. Klimenta vzbudzuje dôvodné podozrenie, že v sťažovateľovej veci bez zákonného dôvodu komunikuje s orgánmi činnými v trestnom konaní, od ktorých si zabezpečuje informácie, ktorými následne ospravedľňuje zákonnosť sťažovateľovej väzby. Sťažovateľ napokon uviedol, že nie je pravdivé tvrdenie JUDr. Klimenta, že neexistuje žiadny objektívny dôkaz, že orgány činné v trestnom konaní vyvíjali na sťažovateľa nátlak pred tým, ako mu bolo 2. decembra 2020 vznesené obvinenie, keďže JUDr. Kliment musí mať vedomosť, že sťažovateľ 6. decembra 2020 pri svojom väzobnom výsluchu pred sudcom pre prípravné konanie prostredníctvom svojich obhajcov predložil do súdneho spisu notárske zápisnice, ktorých príloha ako právne významnú skutočnosť zachytáva správy, ktoré sťažovateľovi zaslal policajt 2. operatívneho oddelenia Národnej kriminálnej agentúry, odboru Bratislava.

Sťažovateľ tak zotrúva na svojej námietke, že o pozbavení jeho osobnej slobody rozhodol zaujatý sudca, pretože z uvedených okolností je podľa jeho názoru zjavné, že každému, kto by sa nachádzal na jeho mieste, by sa sudca JUDr. Juraj Kliment objektívne javil ako zaujatý.

8.3. Sťažovateľ tvrdí, že konanie o pozbavení jeho osobnej slobody trvalo na konajúcich súdoch spolu takmer dva mesiace – od 4. decembra 2020, keď prokurátor špeciálnej prokuratúry podal návrh na vzatie sťažovateľa do väzby, do 2. februára 2021, keď bolo sťažovateľovi doručené napadnuté uznesenie najvyššieho súdu.

III.3. K ústnemu pojednávaniu:

9. Podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v konaní o ústavnej sťažnosti upustiť od ústneho pojednávania, ak je na základe podaní účastníkov a spisov predložených ústavnému súdu zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, keďže na základe obsahu podaní dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Podstatou prijatej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľa je namiatané porušenie základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2, 3 a 5 ústavy, resp. práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 3 a 4 dohovoru napadnutým postupom a uznesením najvyššieho súdu.

Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu ako celku sťažovateľ namieta, že v jeho väzobnej veci ako predseda senátu 5 T najvyššieho súdu rozhodoval sudca JUDr. Kliment, u ktorého sú pochybnosti o jeho nestrannosti. Vo vzťahu k odôvodneniu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu sťažovateľ namieta, že najvyšší súd sa náležite nevysporiadal s jeho sťažnostnými námietkami smerujúcimi k spochybneniu dôvodnosti, resp. zákonnosti jeho väzby (bližšie pozri bod 4.1 odôvodnenia tohto nálezu), a teda že najvyšší súd napadnutým uznesením jeho sťažnosť proti napadnutému uzneseniu špecializovaného súdu arbitrárne zamietol.

Sťažovateľ zároveň vo vzťahu k napadnutému postupu najvyššieho súdu namieta, že najvyšší súd o pozbavení jeho osobnej slobody nerozhodol urýchlene.

IV.1. K namiatanému porušeniu označených práv napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

11. V rámci posúdenia dôvodnosti ústavnej sťažnosti sa ústavný súd najskôr vysporiadal s argumentáciou sťažovateľa proti napadnutému rozhodnutiu najvyššieho súdu ako celku, v rámci ktorej sťažovateľ namieta porušenie označených práv z dôvodu, že v jeho väzobnej veci ako predseda senátu 5 T najvyššieho súdu rozhodoval sudca JUDr. Kliment, u ktorého sú pochybnosti o jeho nestrannosti.

V tejto súvislosti sťažovateľ poukazuje na: (i) blízky príbuzenský vzťah (strýko – synovec) sudcu JUDr. Klimenta a prokurátora špeciálnej prokuratúry JUDr. Repu, ktorý bol činný v jeho trestnej veci; (ii) skutočnosť, že senát najvyššieho súdu, ktorého predsedom bol JUDr. Kliment, nevenoval vôbec žiadnu pozornosť väzobnej výpovedi sťažovateľa pred špecializovaným súdom, resp. sa vôbec nevysporiadal s argumentáciou sťažovateľa obsiahnutou v jeho sťažnosti proti väzbe, z ktorých vyplynulo, že JUDr. Repa sa mal sťažovateľovi vyhrázať väzbou, ak sa neprizná a neudá aj ďalšie osoby; (iii) skutočnosť, že sudca JUDr. Kliment neurobil oznámenie podľa § 32 ods. 1 Trestného poriadku napriek tomu, že sťažovateľ vo svojej väzobnej výpovedi, ako aj v sťažnosti proti väzbe namietal nezákonný postup jeho synovca JUDr. Repu.

12. V rámci svojej rozhodovacej činnosti ústavný súd už vo vzťahu k ústavnej sťažnosti iného sťažovateľa posudzoval otázku, či vzhľadom na príbuzenský vzťah JUDr. Klimenta a JUDr. Repu možno konštatovať, že rozhodoval sudca, u ktorého možno mať pochybnosti o jeho nestrannosti, pričom ústavný súd nálezom č. k. III. ÚS 39/2021-45 z 22. júna 2021 vyslovil, že v predmetnom prípade došlo k porušeniu práv podľa čl. 17 ods. 1 a 2 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 3 dohovoru.

13. Súdne konanie v súvislosti s rozhodovaním o zákonnosti väzby musí poskytovať určité garancie procesnej povahy, ktoré sú vyjadrené v čl. 6 dohovoru. So zreteľom na to, že čl. 6 dohovoru sa nevzťahuje na konanie a rozhodovanie o väzbe, procesné záruky tu uvedené nemožno bez ďalšieho

uplatniť aj v prípade čl. 5 dohovoru, no určité základné procesné záruky sa musia poskytovať aj v konaní podľa čl. 5 dohovoru, i keď nemusia byť nutne rovnaké ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 6 dohovoru (II. ÚS 108/08 zo 16. októbra 2008).

Z čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vyplýva právo účastníka súdneho konania (strany konania) na nestranný súd, ktorému zodpovedá ústavná povinnosť súdov prerokovať a rozhodnúť každú vec tak, aby voči účastníkom (stranám) postupovali nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžali a objektívne posúdili všetky závažné skutočnosti pre rozhodnutie vo veci.

Z ústavnoprávneho hľadiska je neakceptovateľné, aby následky prípadného nesprávneho zloženia senátu išli na úkor základného práva na osobnú slobodu zaručeného v čl. 17 ods. 5 ústavy a práva zaručeného v čl. 5 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 217/05, II. ÚS 428/2020).

14. Nestrannosť sudcu, ktorý rozhoduje spor, je kľúčovou hodnotou súdnej moci. Len nestranné rozhodnutie môže byť spravodlivé. Nezávislosť súdov a sudcov ako dôležitá hodnota právneho štátu, ktorú ústavný súd intenzívne chráni, má v zmysle judikatúry tohto súdu len inštrumentálny význam (porovnaj PL. ÚS 52/99). Cieľ, ktorému nezávislosť slúži, je práve nestrannosť. Nestrannosťou treba rozumieť absenciu predsudkov (zakorenených úsudkov či názorov, ktoré nie sú založené na spoľahlivom poznaní, ale len na predpoklade) alebo predpojatosti (subjektivismu, neobjektivismu, straníckosti). Nestrannosť nemá význam len z hľadiska vysluhovanej spravodlivosti pre konkrétny prípad, ale má aj širšie súvislosti. Prostredníctvom nestrannosti sudcov sa naplňujú postuláty právneho štátu, akými sú rovnosť, legitímne očakávaná, právna istota, dôvera v právo, jeho neutralita či spravodlivosť. Rozhodovanie vecí zaujatým sudcom je popretím zmyslu súdnictva a práva (II. ÚS 36/2012, II. ÚS 44/2013, III. ÚS 39/2021).

15. Ako mnoho inštitútov v ústavnom práve aj nestrannosť sa testuje – overuje sa, či na základe stabilizovanej metodológie bol alebo nebol sudca nestranný. Ústavný súd v tomto nasleduje Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a jeho testovaciu metodológiu. Podľa nej je nestrannosť potrebné skúmať z dvoch hľadísk, a to zo subjektívneho hľadiska, čo znamená, že je potrebné zistiť osobnú nezaujatosť sudcu prejednávajúceho prípad, a z objektívneho hľadiska, t. j. je potrebné zistiť, či sú poskytnuté dostatočné záruky pre vylúčenie akejkoľvek legitímnej pochybnosti v danom smere.

16. V prípade subjektívneho hľadiska nestrannosti sa nestrannosť sudcu posudzuje podľa jeho osobného presvedčenia a správania. Skúma sa, či sudca prejavil osobnú zaujatosť v konkrétnom prípade. Pri posudzovaní sa vychádza z toho, že osobná nestrannosť sudcu je prezumovaná, pokiaľ sa tento predpoklad nevyvráti. Dôkazné a argumentačné bremeno zaťažuje ten subjekt, ktorý tvrdí, že sudca je zaujatý. Domnienku subjektívnej nestrannosti je možné vyvrátiť len objektívnym spôsobom (PL. ÚS 6/2013).

17. Objektívna nestrannosť sa posudzuje podľa vonkajších objektívnych skutočností. Platí tzv. teória zdania, podľa ktorej nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký

objektívne javiť v očiach strán i verejnosti. Objektívne hľadisko je založené na existencii dostatočných záruk pre vylúčenie akejkoľvek legitímnej pochybnosti o zaujatosti sudcu.

18. Pri objektívnej nestrannosti stačí, ak sú tu okolnosti, ktoré môžu vyvolať legitímne pochybnosti o nestrannosti súdu. Podľa ESLP je potrebné „ísť ďalej, než ako sa vec javí“ (*looking behind appearances*). Spravodlivosť nielenže má byť vykonaná, ona sa musí aj javiť, že je vykonaná (*justice must not only be done, it must also be seen to be done*) – pozri rozsudky ESLP Delcourt p. Belgicku zo 17. 1. 1970, Saraiva De Carvalho p. Portugalsku z r. 1994.

19. Z uvedenej judikatúry ESLP možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale či reálne existujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca má určitý (nie nezaujatý) vzťah k veci. V zmysle judikatúry ESLP neexistuje nepriepustná hranica medzi subjektívnou a objektívnou nestrannosťou, keďže správanie sudcu môže nielen vyvolať pochybnosti u nezainteresovaného pozorovateľa o zaujatosti sudcu (objektívne hľadisko), ale môže spochybniť aj osobnú nestrannosť sudcu (rozsudok Veľkej komory ESLP vo veci Kyprianou c. Cyprus, sťažnosť č. 73797/01, bod 119). V niektorých prípadoch preto môže byť zložitá vyvrátiť prezumpciu subjektívnej nestrannosti. A práve z toho dôvodu objektívny test ponúka ďalšie garancie (rozsudok ESLP vo veci Pullar c. Spojené kráľovstvo, sťažnosť č. 22399/93, bod 32). Pokiaľ ide o objektívne hodnotenie nestrannosti sudcov, je potrebné sa zaoberať otázkou, či existujú overiteľné skutočnosti, ktoré môžu jeho nestrannosť spochybňovať, pričom význam môže mať aj samotné zdanie. Pri skúmaní, či existujú legitímne dôvody svedčiace o nedostatku nestrannosti sudcu, je možné zobrať do úvahy i stanovisko obžalovaného či inej strany v trestnom konaní. Určujúcim prvkom je to, či možno považovať obavy dotknutej osoby za objektívne ospravedlniteľné (Chmelíř c. Česká republika, 2005, Ferrantelli a Santangelo c. Taliansko, 1996). Akýkoľvek sudca, proti ktorému existujú legitímne pochybnosti o nedostatku nestrannosti, nesmie vec prejednávať (porovnaj rozsudok Veľkej komory ESLP vo veci Maurice c. Francúzsko, sťažnosť č. 29369/10, bod 78).

20. Objektívny test sa vo väčšine prípadov týka určitých vzťahov alebo prepojení sudcu a iných účastníkov konania. Ústavný súd musí v každom jednotlivom prípade zistiť, či konkrétny vzťah je takej povahy a takeho stupňa, ktorý by indikoval nedostatok nestrannosti (porovnaj rozsudok ESLP vo veci Otagi Mondragon a ostatní c. Španielsko, sťažnosť č. 4184/15, bod 56). Ústavný súd judikoval, že z pohľadu objektívneho nemožno nevziať do úvahy, že sudca síce môže byť subjektívne nestranný, ale i napriek tomu môže byť jeho nestrannosť vystavená oprávneným pochybnostiam vzhľadom na jeho status, rôzne funkcie alebo vzhľadom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, ich právnym zástupcom, svedkom a pod. Inými slovami, nemožno neprihliadnuť na tzv. teóriu zdania, podľa ktorej, ako už ústavný súd uviedol, nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale sa musí ako taký javiť aj objektívne v očiach účastníkov konania (č. k. II. ÚS 285/2015 z 3. septembra 2015).

21. V posudzovanej veci je nesporným faktom, že predseda senátu JUDr. Kliment a prokurátor činný v trestnej veci sťažovateľa JUDr. Repa sú v príbuzenskom vzťahu (strýko – synovec). Uvedené samo osebe nemusí nič znamenať, no súčasne tento rodinný vzťah môže mať zásadný vplyv na rozhodovanie vo veci, či už v pozitívnom, alebo negatívnom zmysle.

22. Sudca JUDr. Kliment napriek svojmu príbuzenskému vzťahu k JUDr. Repovi sám proaktívne svoju zaujatosť neoznámil. Vo svojom vyjadrení vo vzťahu k tvrdeniu sťažovateľa, že v čase rozhodovania najvyššieho súdu nemal o tomto príbuzenskom vzťahu vedomosť, a preto ani nenamietal zaujatosť JUDr. Klimenta, v podstatnom uviedol, že tento príbuzenský vzťah bol už niekoľko týždňov predtým predmetom rozsiahlej medializácie, pričom tvrdenie sťažovateľa, že bolo jeho povinnosťou sa v predmetnej veci namietat' neobstojí, pretože takýto výklad by podľa jeho názoru umožnil konvalidovať procesnú pasivitu strán konania.

23. Podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku z vykonávania úkonov trestného konania je vylúčený sudca alebo prísediaci sudca, prokurátor, policajt, probačný a mediačný úradník, vyšší súdny úradník, súdny tajomník, asistent prokurátora a zapisovateľ, u ktorého možno mať pochybnosť o nezaujatosti pre jeho pomer k prejednávanej veci alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo týka, k obhajcovi, zákonnému zástupcovi, splnomocnencom alebo pre pomer k inému orgánu činnému v tomto konaní.

24. Ústavný súd v súvislosti s existenciou príbuzenského vzťahu medzi JUDr. Klimentom a JUDr. Repom konštatuje, že ak existuje medzi sudcom a prokurátorom pokrvný príbuzenský vzťah, je potrebné na túto skutočnosť upozorniť pred začatím konania a vyhodnotiť ju zo všetkých hľadísk, ktoré by mohli nestrannosť spochybnit' (III. ÚS 39/2021, pozri aj rozsudok EŠLP z 26. 5. 2020 vo veci Koulias proti Cypru, sťažnosť č. 48781/12, bod 61, v ktorom šlo o vzťah medzi sudcom a jeho synom pracujúcim vo väčšej advokátskej kancelárii, ktorá bola procesnou stranou v konaní). Podľa názoru ústavného súdu v právnom štáte obvinený oprávnene očakáva, že v jeho veci bude rozhodovať nestranný sudca.

Pokiaľ JUDr. Kliment poukazuje na skutočnosť, že predmetný príbuzenský vzťah bol rozsiahlo medializovaný, a preto nesúhlasí s tvrdením sťažovateľa, že o existencii predmetného príbuzenského vzťahu nemal v čase rozhodovania najvyššieho súdu vedomosť, ústavný súd konštatuje, že len na základe tejto argumentácie nemožno považovať za nepochybne preukázané, resp. dokázané, že sťažovateľ mal naozaj o predmetnom príbuzenskom vzťahu vedomosť už v čase rozhodovania najvyššieho súdu. Na druhej strane je však nepochybné, že v čase rozhodovania najvyššieho súdu JUDr. Kliment disponoval vedomosťou o svojom príbuzenskom vzťahu k JUDr. Repovi a zároveň nepochybne (*iura novit curia*) disponoval aj znalosťou, že v zmysle § 31 ods. 1 Trestného poriadku je sudca vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania pre pomer k inému orgánu činnému v tomto konaní (t. j. vrátane vzťahu k prokurátorovi). Ako sudcovi najvyššieho súdu boli JUDr. Klimentovi zároveň s vysokou pravdepodobnosťou známe aj rozhodnutia najvyššieho súdu (na ktoré poukázal aj ústavný súd v náleze č. k. II. ÚS 428/2020 z 28. januára 2021, na ktorý sudca JUDr. Kliment poukazuje vo svojom vyjadrení č. k. 4 Ndt 6/2020 zo 4. marca 2020 a č. k. 4 Ndt 12/2020 z 28. apríla 2020, ktorými boli

z vykonávania úkonov trestného konania vylúčení sudcovia, ktorí sami oznámili vlastnú zaujatosť pre pomer, resp. príbuzenský pomer k orgánu činnému v trestnom konaní.

25. K už uvedenému pristupuje aj ďalšia výhrada sťažovateľa, a to že senát najvyššieho súdu nevenoval vôbec žiadnu pozornosť väzobnej výpovedi sťažovateľa pred špecializovaným súdom, resp. sa vôbec nevysporiadal s argumentáciou sťažovateľa obsiahnutou v jeho sťažnosti proti väzbe, z ktorých vyplynulo, že JUDr. Repa sa mal sťažovateľovi vyhrázať väzbou, ak sa neprizná a neudá aj ďalšie osoby.

V tejto súvislosti ústavný súd zároveň konštatuje, že pokiaľ JUDr. Kliment vo svojom vyjadrení poukazuje na skutočnosť, že podľa jeho informácií sa sťažovateľ dodatočne ospravedlnil prokurátorom špeciálnej prokuratúry JUDr. Michalovi Šúrekovi a JUDr. Ondrejovi Repovi za tvrdenie, že na sťažovateľa vyvíjali psychický a fyzický nátlak, tak táto skutočnosť nemá žiaden vplyv na ústavným súdom posudzovanú otázku nestrannosti rozhodovania najvyššieho súdu. Ústavný súd totiž pri hodnotení otázky, či z objektívneho hľadiska mohlo napadnuté uznesenie najvyššieho súdu vyvolať u akéhokoľvek nestranného pozorovateľa pochybnosti o nestrannosti najvyššieho súdu, nemôže prihliadať na skutočnosti, ktoré nastali až následne po prijatí napadnutého uznesenia najvyššieho súdu. Zároveň je potrebné zdôrazniť, že predmetné ospravedlnenie sťažovateľa nič nemení na samotnej existencii príbuzenského vzťahu medzi JUDr. Klimentom a JUDr. Repom.

26. Synergické kontextuálne vnímanie (III. ÚS 39/2021) existencie príbuzenského vzťahu k prokurátorovi, proaktívne neoznámenie jeho možného vylúčenia z vykonávania úkonov trestného konania pre príbuzenský pomer k prokurátorovi, ako aj v napadnutom uznesení najvyššieho súdu nerefektovanie argumentácie sťažovateľa týkajúcej sa nezákonného postupu jeho synovca má podľa ústavného súdu značnú relevanciu a intenzitu. Popísané skutočnosti spochybňujú objektívnu nestrannosť JUDr. Klimenta. A práve toto zdanie je z ústavného hľadiska neprípustné.

27. Pri komplexnom zhodnotení vzťahu sudcu JUDr. Klimenta k prokurátorovi JUDr. Repovi tak ústavný súd konštatuje, že tento je takej povahy a intenzity, že objektívne vyvoláva pochybnosti o jeho nestrannosti nielen u sťažovateľa, ale aj u akéhokoľvek nestranného pozorovateľa, čo môže viesť až k strate dôvery občanov v spravodlivosť. Uvedené je v rozpore s už spomínanou zásadou obsiahnutou v judikatúre ESLP, podľa ktorej spravodlivosť musí byť nielen vykonaná, ale musí byť vidieť, že je vykonaná.

28. Ak vo veci sťažovateľa rozhodoval sudca, u ktorého možno mať pochybnosti o jeho nestrannosti, takýmto uznesením najvyššieho súdu došlo k porušeniu práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 3 a 4 dohovoru.

29. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd zruší rozhodnutie alebo opatrenie, ktorým boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa.

30. Vzhľadom na to, že ústavný súd vyslovil porušenie označených práv sťažovateľa napadnutým uznesením najvyššieho súdu, bolo pre dovŕšenie ochrany porušených práv sťažovateľa potrebné využiť aj právomoc podľa čl. 127 ods. 2 ústavy, resp. podľa § 133 ods. 2 zákona o ústavnom súde, a preto ústavný súd napadnuté uznesenie najvyššieho súdu v časti týkajúcej sa sťažovateľa zrušil (bod 2 výroku tohto nálezu).

31. Sťažovateľ nepožadoval, aby ústavný súd po zrušení napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Takýto postup by v danom prípade ani neprichádzal do úvahy, a to vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľ bol prepustený z väzby na slobodu uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Tost 52/2021 zo 14. septembra 2021. Uvedené znamená, že v súčasnosti už nie je možné dôvodnosť trvania väzby sťažovateľa skúmať so spätnou účinnosťou, teda za dobu minulú.

32. Pokiaľ ide o ostatné námietky sťažovateľa týkajúce sa napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, tieto už nesmerujú proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu ako celku, ale ich podstata spočíva v sťažovateľom tvrdenej arbitrárnosti odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu (bližšie pozri bod 4.1 odôvodnenia tohto nálezu).

Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd zrušil sťažovateľom napadnuté uznesenie najvyššieho súdu z dôvodu porušenia práva sťažovateľa na zákonného sudcu, ako aj vzhľadom na skutočnosť, že najvyšší súd medzitým rozhodol o prepustení sťažovateľa z väzby na slobodu, bolo by nadbytočným a bez akéhokoľvek právneho a praktického významu, aby ústavný súd vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu posudzoval aj ostatné námietky sťažovateľa smerujúce k spochybneniu dôvodnosti, resp. zákonnosti väzby sťažovateľa. Inak povedané, posudzovanie ostatných námietok sťažovateľa smerujúcich k spochybneniu dôvodnosti, resp. zákonnosti väzby ústavným súdom vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu, ktoré ústavný súd zrušil ako celok z dôvodu porušenia práva sťažovateľa na zákonného sudcu, by malo len čisto akademický význam bez akéhokoľvek reálneho vplyvu na osobnú slobodu sťažovateľa, ktorý bol medzitým uznesením najvyššieho súdu uznesením č. k. 2 Tost 52/2021 zo 14. septembra 2021 prepustený z väzby na slobodu.

IV.2. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým postupom najvyššieho súdu v súvislosti s rýchlosťou rozhodovania najvyššieho súdu o pozbavení osobnej slobody sťažovateľa:

33. Pokiaľ ide o sťažovateľom napadnutý postup najvyššieho súdu, vo vzťahu ku ktorému sťažovateľ namieta, že najvyšší súd o pozbavení jeho osobnej slobody nerozhodol urýchlene, ústavný súd konštatuje, že požiadavke, aby súd rozhodol o zákonnosti väzby bezodkladne, nezodpovedá lehota počítaná na mesiace, ale na týždne. Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (napr. III. ÚS 126/05, III. ÚS 216/07, III. ÚS 147/2011, I. ÚS 276/2019, I. ÚS 299/2019, II. ÚS 86/2019, II. ÚS 400/2019 a i.).

34. Z ústavnej sťažnosti sťažovateľa, jej príloh a vyjadrenia najvyššieho súdu vyplýva, že špecializovaný súd predložil príslušný súdny spis najvyššiemu súdu na rozhodnutie o sťažnosti sťažovateľa proti napadnutému uzneseniu špecializovaného súdu 30. decembra 2020, najvyšší súd o sťažnosti sťažovateľa rozhodol napadnutým uznesením zo 7. januára 2021, ktoré bolo písomne vyhotovené 20. januára 2021, pričom príslušný súdny spis bol vrátený špecializovanému súdu na účely doručenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu 22. januára 2021. Konanie o pozbavení osobnej slobody sťažovateľa teda na najvyššom súde trvalo od 30. decembra 2020 do 22. januára 2021, t. j. celkovo 24 dní.

35. Doba rozhodovania o pozbavení osobnej slobody sťažovateľa nepresiahla na najvyššom súde dobu jedného mesiaca, čo je v súlade s požiadavkou na neodkladné rozhodnutie o väzbe. Ústavný súd zároveň v okolnostiach posudzovaného prípadu nevidel žiadne konkrétne skutočnosti, ktoré by boli (v kontexte práva na prednostné a urýchlené rozhodnutie o väzbe) spôsobilé spochybníť ústavnú akceptovateľnosť napadnutého postupu najvyššieho súdu.

36. Vzhľadom na uvedené nebolo možné dospieť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa napadnutým postupom najvyššieho súdu v súvislosti s rýchlosťou rozhodovania najvyššieho súdu o pozbavení osobnej slobody sťažovateľa, a preto ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľa v tejto časti nevyhovел (bod 4 výroku tohto nálezu).

V.

K ostatným požiadavkám sťažovateľa

37. Sťažovateľ požaduje, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 000 eur.

38. Ústavný súd považoval za dostačujúcu satisfakciu vyslovenie porušenia práv sťažovateľa a zrušenie napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu v spojení s predchádzajúcim prepustením sťažovateľa z väzby na slobodu uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Tost 52/2021 zo 14. septembra 2021, a preto návrhu nevyhovел (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

39. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti požiadal ústavný súd o priznanie náhrady trov konania v sume 691,34 eur, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastúpením v konaní pred ústavným súdom.

40. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

41. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

42. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby v roku 2021 [prevzatie a príprava zastúpenia; podanie ústavnej sťažnosti (spolu s urgenciami právneho zástupcu sťažovateľa z 3. marca 2021 a zo 17. mája 2021); replika sťažovateľa (spolu s oznámením právneho zástupcu sťažovateľa o prepustení sťažovateľa z väzby na slobodu zo 14. septembra 2021)]. Ústavný súd k tomu spresňuje, že podania právneho zástupcu sťažovateľa z 3. marca 2021 a zo 17. mája 2021, ktorými právny zástupca sťažovateľa urgoval rozhodnutie ústavného súdu, ústavný súd na účely trov konania posudzoval vzhľadom na ich obsah spolu s ústavnou sťažnosťou ako jeden úkon právnej služby. Obdobne aj oznámenie právneho zástupcu sťažovateľa o prepustení sťažovateľa z väzby na slobodu zo 14. septembra 2021 ústavný súd na účely trov konania posudzoval vzhľadom na obsah tohto podania spolu s replikou sťažovateľa ako jeden úkon právnej služby.

Základná sadzba tarifnej odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2021 je v sume 181,17 eur a hodnota režijného paušálu je v sume 10,87 eur.

43. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 691,34 eur, a to za tri úkony právnej služby v roku 2021 spolu v sume 543,51 eur (3 úkony × 181,17 eur) a trikrát režijný paušál spolu v sume 32,61 eur (3 × 10,87 eur), pričom výsledná suma 576,12 eur bola navýšená o daň z pridanej hodnoty (115,22 eur = 20 % × 576,12 eur), keďže právny zástupca sťažovateľa je platcom dane z pridanej hodnoty. Celková suma náhrady trov konania tak predstavuje sumu 691,34 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

44. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

45. V zmysle § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania pred ústavným súdom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. decembra 2021

Peter Molnár
predseda senátu